

O informační revoluci, kritickém myšlení a journal-clubu

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

právě otevíráte nové číslo časopisu Gynekologie a porodnictví. Jménem redakce Vám děkuji za trvající přízeň a zájem o tradiční „papírový“ časopis. Konzervativních čtenářů bohužel ubývá. V současné době jsme svědky zásadních změn v komunikaci mezi lidmi, ve způsobu, jakým získávají informace, jak je zpracovávají a předávají dál. Informační epocha s sebou přinesla mnoho revolučních změn. Informace jsou nyní dostupné s rychlostí, o kterých se nám pamětníkům papírových „Current Contents“ mohlo jen zdát. Pro mladší čtenáře mi dovoluji stručné vysvětlení. „Current Contents“ byla publikace složená z reprodukcí titulních stránek několika stovek recenzovaných vědeckých časopisů, která vycházela každý týden a byla dostupná v Národní lékařské knihovně. Podle titulů jste si mohli objednat článek v plném znění, jehož kopii jste při troše štěstí získali za několik měsíců.

Zcela novým společenským komunikačním fenoménem jsou sociální sítě. Nejenže přinášejí informace rychlostí světla, ale mění i způsob, jakým s informacemi pracujeme. Naše mozky jsou vystaveny obrovskému množství stručných, zkratkovitých a často i manipulativních informací, vyjádření názorů anonymních subjektů působí často na čtenáře silným sociálním tlakem. Popsaná změna komunikace má potenciál negativně ovlivnit i šíření odborných a vědeckých informací. Primárně pozitivní role v dostupnosti vědeckých publikací je zatížena rizikem vysoké míry dostupnosti i informací nepravdivých, zkreslených, manipulativních či zcela pavědeckých. Úkolem odborného písemnictví je tedy nejen publikovat články s garantovanou úrovní, ale současně vést čtenáře ke kritickému myšlení a hodnocení publikovaných informací.

Zajímavým způsobem výuky kritického hodnocení odborného písemnictví je metoda tzv. „Journal-clubu“, bohužel nemající český ekvivalent. Journal-club je obvykle realizován skupinou osob soustředěných na určité téma základního nebo aplikovaného výzkumu a velmi zjednodušeně řečeno je založen na individuálním hodnocení několika otázek. Jaký je design studie? Jaká byla použita metoda statistického hodnocení? Jsou výsledky věrohodné a mají obecnou platnost? Mění výsledky studie praxi? Dávají výsledky studie smysl

pro následný výzkum? Další otázky vyplynou ze specifík publikované práce. Aby moje úvaha o informační revoluci a sociálních sítích nevyzněla tak negativně, rád bych čtenáře upozornil na to, jak se „Journal-club“ přizpůsobil novým technologiím a velmi efektivně využívá Twitter. To kromě okamžité výměny hodnotících argumentů umožňuje i účast geograficky velmi různorodých skupin v jedné diskusi. Závěrem mi dovoluji vyjádřit naději, že budoucnost odborného písemnictví bude založena na syntéze tradičních publikací, ať už šířených listinnou, či elektronickou formou, avšak se zachováním kultury jazykového projevu.

Vážení čtenáři, tímto bych Vás rád vyzval k aktivní účasti na tvorbě časopisu, a to ať už v roli autorů, nebo kritických hodnotitelů publikovaných prací.

MUDr. Petr Křepelka, Ph.D.